

500

METJU KVERK

Preveo Vladan Stojanović

 izdavaštvo **vulkan**

Beograd, 2014.

Za Heder

U V O D

Miro i Alek sedeli su na prednjim sedištima džipa s druge strane ulice. U diplomatskim uniformama – tesnim crnim italijanskim odelima šivenim po meri – izgledali su ljuće no obično. Alek je podigao levicu da bi mi načas pokazao pištolj. Bio je majstor suprotnog nasilja. Nisam strahovao od dvojice zločinaca na prednjem sedištu džipa. Najgore što su mi mogli učiniti jeste da me ubiju. Smrt mi se u ovom trenutku činila kao jedna od povoljnijih opcija.

Staklo na zadnjim vratima džipa polako se spustilo. Ugledao sam Rada, koji je najviše voleo da preti salvetama. Podigao je jednu i nežno obrisao uglove usana. Zvali su ga Kralj Srca jer je, kako da kažem, jeo ljudska srca. Rečeno mi je da je, posle čitanja članka u *Ekonomistu* o devetnaestogodišnjem liberijskom gospodararu rata kome je omilelo ljudsko meso, odlučio da obogati jelovnik čudovišnim specijalitetima, da bi svoj kriminalni brend izdvojio iz obilja ponude na svetskom tržištu.

Nisam se mnogo plašio prčkanja po mom srcu. Takve zabave obično se završavaju smrtonosnim ishodom, koji bi umnogome uprostio moju situaciju. Mučilo me je što je znao za Eni. Njegovu viljušku podneo bih lakše nego potencijalno stradanje još jedne voljene osobe zbog mojih grešaka.

Klimnuo sam glavom psihopati u džipu i požurio niz ulicu. Bilo je divno majsko jutro u glavnom gradu. Nebo je ličilo na poklopac

od najfinijeg plavog porcelana. Krvlju natopljena košulja polako se sušila na meni. Krutila se i grebuckala mi kožu. Leva noga vukla mi se po asfaltu. Koleno mi se nadulo kao lopta za ragbi. Nastojao sam da se usredsredim na koleno, da ne bih mislio na ranu na grudima. Bio sam siguran da ću se onesvestiti ako budem mislio na nju, ne zbog bola već zbog gađenja.

Prišao sam dvospratnom klasičnom zdanju, ušuškanom u Kaloramskoj šumi. Svojom otmenošću isticalo se među ambasadama i upravnim zgradama. Bio je to dom Dejvis grupe, najuglednije vašingtonske firme na unosnom polju strateškog konsaltinga. Palo mi je na pamet da sam tehnički još uvek zaposlen u njoj. Izvadio sam ključeve iz džepa i mahnuo njima ispred sive table pored brave. Nije se otvorila.

Dejvis me je očekivao. Pogledao sam u sočivo kamere. Brava je zazujala.

U predvorju sam pozdravio šefa obezbeđenja. Nije mi pro-maklo da je izvadio mali pištolj iz futrole i da ga drži spremnog pokraj butine. Klimnuo sam Markusu, svom šefu. Stajao je iza detektora metala. Mahnuo mi je da prođem. Ispipao me je od vrata do gležnjeva. Tragao je za oružjem i uređajima za prisluškivanje. Dodirivao me je rukama kojima je izgradio dugu i uspešnu karijeru ubice.

„Skidaj se“, rekao je. Poslušao sam ga. Svukao sam košulju i pantalone. Čak se i Markus trgao kad je video kožu na mojim grudima, nabranu oko klamerica. Na brzinu mi je virnuo u gaće. Kad se uverio da nisam ozvučen, obukao sam se.

„Kovertu“, rekao je i pokazao na žutomrku kovertu u mojoj ruci.

„Neću vam je dati dok ne sklopimo pogodbu“, rekao sam. Samo me je ona održavala u životu, te nisam želeo da se odvojim od nje. „Podaci će izaći na videlo ako nestanem.“

Markus je klimnuo glavom. Takva vrsta osiguranja smatrala se standardnom procedurom u našem zanatu. Od njega sam je

naučio. Poveo me je uz stepenice, do Dejvisove kancelarije. Uveo me je u nju i ostao da stražari pred vratima.

Kraj prozora je stajala jedina osoba od koje sam strahovao. Posmatrala je centar Vašingtona. Pogodba s Dejvisom, koji se u taj mah okrenuo prema meni s osmehom dobrodušnog dekice, izgledala je mnogo gore od sastanka s Radovim nožem.

„Lepo je videti te, Majk. Drago mi je što si odlučio da nam se vratiš.“

Hteo je da sklopi pogodbu, da me ponovo poseduje. Najviše od svega plašio sam se da ću pristati.

„Ne znam kako su se naši odnosi ovoliko pokvarili“, rekao je. „Tvoj otac... žao mi je.“

Sinoć je izdahnuo. Markus ga je svojeručno poslao na onaj svet.

„Želeo bih da znaš da nemamo ništa s njegovom smrću.“

Ćutao sam.

„Možda ćeš poželeti da pitaš svoje bosanske prijatelje o tome. Možemo da te zaštitimo. Zaštitićemo i one koje voliš.“ Rekao mi je da sednem za sto za sastanke. Prišao mi je malo bliže. „Samo reci, i sve će prestati. Vrati nam se, Majk. Dovoljna je samo jedna reč: da.“

Najčudnije je bilo što je posle svih zakulisnih radnji i mučenja iskreno verovao da mi ovom ponudom čini uslugu. Hteo je da se vratim pod njegovo okrilje. U meni je video sina, mlađu varijantu sebe. Morao je da me iskvari, da me poseduje. Bez toga će čitav truli svet u koji je verovao biti samo gnusna laž.

Moj otac je radije umro nego što bi zaigrao u Dejvisovom kolu. Izabrao je ponositu smrt umesto nečasnog života. Izvukao se neokaljana obraza. Ja nisam imao taj luksuz. Moja smrt bila bi samo početak patnji. Nisam imao dobrih rešenja. Zbog toga sam ovde. Zbog toga se spremam da stisnem ruku đavolu.

Spustio sam podeblju kovertu na sto. U njoj je bila jedina stvar koje se Henri plašio: dokaz o gotovo zaboravljenom ubistvu, jedinog grešci, jedinom propustu u njegovoj dugoj i uspešnoj karijeri.

U koverti je bio i deo njega samog, koji je izgubio pre mnogo godina. Želeo ga je natrag.

„Majk, jedino pravo poverenje između dvoje ljudi nastaje kad poznaju tajne koje im omogućavaju da kontrolišu i unište jedan drugog. Sve ostalo je sranje, sentimentalno trabunjanje. Ponosim se tobom. I ja sam igrao istu igru kad sam počinjao.“

Često je govorio da svaki čovek ima svoju cenu. Moju je pronašao. Ako pristanem, vratiće mi život – kuću, novac, prijatelje i uglednu fasadu koju sam oduvek želeo. Ako odbijem, sve će biti svršeno. Za mene. Za Eni.

„Reci svoju cenu. Dobićeš šta god hoćeš. Niko nije ništa postigao da nije načinio sličnu pogodbu dok se peo lestvicama uspeha. Tako se igra ova igra. Pa, šta kažeš?“

Pogodba je bila stara, prastara. Od mene se očekivalo da tram-pim dušu za zemaljska blaga i slavu. Cenkaću se, naravno. Nisam hteo jeftino da se prodam. Neće to dugo trajati.

„Daću ti ove dokaze“, rekao sam, kuckajući prstom po koverti, „i garanciju da više nikad nećeš morati da brineš zbog njih. Zauzvrat hoću da Rado nestane i da mi se policija skine s vrata. Hoću da u potpunosti povratim svoj život i da postanem punopravni partner.“

„Od ovog trenutka si moj“, rekao je Henri. „Bićeš mi punopravni partner i u prljavim poslovima. Kad pronađemo Rada, prezaćeš mu grlo.“

Klimnuo sam glavom.

„U tom slučaju, pogodba je sklopljena“, rekao je Henri. Đavo mi je pružio ruku.

Prodrmao sam je. Predao sam mu dušu zajedno s kovertom.

Povukao sam još jedan pogibeljno rizični kockarski potez. Moga sam da biram između smrti netaknuta obraza i iskvarenog života u bogatstvu i slavi. Nisam se odlučio ni za jedno. U koverti nije bilo ničega. Pogađao sam se s đavolom praznih šaka. Imao sam samo jedan izlaz, da ga pobedim u njegovoj igri.

1

Godinu dana ranije...

Kasnio sam. Žurio sam, posmatrajući svoj odraz u džinovskim pozlaćenim ogledalima koja su visila svuda. Imao sam tamne podočnjake od nespavanja i svežu poderotinu na čelu. Ako se to zanemari, izgledao sam kao svaki ambiciozni student koji žuri Langdel holom.

Seminar se zvao *Politika i strategija*. Šmugnuo sam u dvoranu. Prisustvovalo mu se samo po pozivu. Bilo je šesnaest stolica. Pričalo se da je namenjen budućim finansijskim, diplomatskim, vojnim i administrativnim vođama. Harvard je svake godine dovodio po nekoliko uticajnih ljudi iz Vašingtona i Njujorka kao predavače na seminaru. Pozivani su krupni igrači na vrhuncu karijere. Predavanja su u osnovi bila prilika da ambiciozni studenti – kakvih u kampusu nije manjkalo – pokažu koliko su sposobni za *strateško* razmišljanje, u nadi da će ih ajkule iz nomenklature zapaziti i pogurati u smeru blistave karijere. Za stolom su sedele studentske zvezde s prava, ekonomije i filozofije. Zapazio sam čak i nekoliko medicinara. Energija iz predimenzioniranih ega kružila je dvoranom kao vazduh iz rashladnih uređaja.

Bio sam na trećoj godini prava. Naporedio sam studirao pravo i politiku. Nisam imao pojma kako sam dospao na Harvard ili

zaslužio poziv na ovaj seminar. Nastojao sam da se otresem osećanja nepripadanja koje me je pritiskalo poslednjih deset godina. Pripisivao sam ga gresima iz prošlosti.

U zakopčanom sakou i štofanim pantalonama uglavnom sam uspevao da izgledam kao neko kome je ovde mesto, mada malčice neuredan i izgužvan. Rasprava na temu Prvog svetskog rata se razmahala. Profesor Dejvis nas je znatiželjno posmatrao. Spremao se da iz grupe iscedi odgovore poput iskusnog inkvizitora.

„Pa“, rekao je, „Gavrilo Princip je iskoračio i odgurnuo čoveka do sebe. Držao je mali brauning 1910 u ruci. Ustrelio je nadvojvodu u vratnu žilu, a zatim i njegovu suprugu u stomak, kad je poglela preko njega da bi ga zaštitila svojim telom. Usput je pokrenuo Veliki rat. Pitanje je: Zašto je to učinio?“

Šibao nas je pogledom. „Ne zasipajte me probavljenim činjenicama. Razmišljajte.“

Gledao sam kako se kolege vrpolje u stolicama. Dejvis je definitivno bio veliki igrač. Probrani studenti su pre dolaska na predavanje pomno proučili njegovu zavidnu karijeru. Znao sam manje od njih, ali dovoljno. Bio je iskusan vašingtonski drmatore. Za četiri decenije trajanja upoznao je sve koji su nešto značili i dva sloja ljudi ispod njih. Znao je gde su sahranjeni svi leševi, što je bio najvažniji preduslov za njegov uspeh. Radio je za Lindona Džonsona. Uskočio je u Niksonov čamac. Napustio je državnu službu da bi osnovao posredničku firmu. Sad je bio na čelu Dejvis grupe, ugledne konsultantske kuće. Njeno ime neodoljivo me je podsećalo na Kinkse (iz toga možete zaključiti koliko sam bio sposoban za napredovanje u uslovima nemilosrdne konkurencije u Vašingtonu). Dejvis je imao toliko uticaja da ga je mogao trampiti za bilo šta. Jedan od kolega rekao je da bi *bilo šta* mogla biti rezidencija na Maklinu, vila u Toskani ili ranč od četiri hiljade hektara na centralnoj obali Kalifornije. Prihvatio je da kao gostujući predavač ove godine provede nekoliko nedelja na fakultetu. Kolege su

drhtale od nervoze. Nikad nisu bile tako rešene da nekoga zadive. To me je navelo na zaključak da u raznovrsnim orbitama zvaničnog Vašingtona Dejvis ima položaj Sunca.

Na predavanjima je obično sedeo mirno, prikrivajući dosadu iza blaženog izraza nastavnika koji sluša raspravu gomile đaka drugog osnovne o dinosaurusima. Nije bio naročito impozantna pojava, ali i sa svojih sto pedeset pet ili sto šezdeset centimetara bio je nekako... važan. Privlačio je sve prisutne. Svaki razgovor bi utihnuo, svi pogledi bili bi upereni u njega. Uskoro bi sve držao u šaci, kao menadžer podređene.

Imao je zbilja nesvakidašnji glas. Očekivalo bi se da bude bučan, ali uvek je govorio kao da šapuće. Imao je ožiljak na vratu, na mestu na kom se vilica spaja s uhom. Nagadalo se da tiho zbori zbog davnašnje ozlede, ali niko nije znao njen uzrok. To mu nije smetalo, pošto su obično svi učitali kad bi on progovorio. Studenti su se iz petnih žila upinjali da što češće govore na predavanjima, da bi ih moćnik iz glavnog grada zapazio. Nastojali su da smisle što bolje odgovore na Dejvisova pitanja. Kolege su se svojski trudile; puštali su druge da brbljaju, vrebajući priliku da se umešaju. Sve je podsećalo na boks-meč s više učesnika... iako bi mačevanje ili skvoš možda bile prigodnije metafore za fakultet iz Lige bršljana.

Tip koji je vazda prvi progovarao a da nikad ne iznese čvrst stav počeo je s pričom o Mladaj Bosni, dok ga Dejvisov pogled nije ispunio strahom. Pokolebao se i učutao. Svojom slabošću probudio je strasti takmaca. Sa svih strana sipali su podatke o velikoj Srbiji protiv Južnih Slovena, Bosancima protiv Bošnjaka, Srbima iredentistima, Trojnoj antanti, ravnoteži s dve sile.

Osetio sam strahopoštovanje. Kolege su me zapanjile količinom prikupljenih činjenica (a neki od njih znali su doslovce sve što se o današnjoj temi moglo znati), ali mnogo više svojim držanjem. U svakom pokretu očitavalo se da su pozvani da o ovome sude, da su odrastali u radnim sobama u kojima su njihovi očevi pijuckali

najbolji viski raspravljajući o sudbinama nacija. Sticao se utisak da su dvadeset pet godina učili diplomatsku istoriju čekajući da im se očevi umore od upravljanja svetom i predaju im kormilo. Bili su tako... tako prokleta *važni* i *ugledni*. Obično mi je prijalalo da ih posmatram, da opstajem na majušnom i mukotrpnom izvojevanom mostobranu u njihovom svetu, nadam se da ću nekako proći kao jedan od njih.

Danas to nije bio slučaj. Nisam mogao da se nadmećem s njima na polju predstavljanja podataka i stavova, niti u oštrim raspravama i osporavanjima. U takvom haosu nisam imao šanse da se istaknem. Za dobrih dana mogao sam da im pariram. Kad god bih pokušao da se udubim u stoletnu balkansku mikropolitiku, pred očima bi mi iskrsavao veliki crveni treptavi broj, zaokružen i podvučen u mojoj beležnici – 83.359 dolara, tik pored sledećih brojeva: 43-23-65.

Sinoć nisam mogao da zaspim. Radio sam za barom u Barliju, zborištu japija. Svratio sam do Kendre, da bih iskoristio njen *dođi da me potucaš* izraz za barom. Mislio sam da će mi to koristiti više nego sat i po sna, koliko bih mogao sebi da priuštim pre no što se bacim na dve stotine stranica suvoparne teorije iz oblasti međunarodnih odnosa. Imala je crnu kosu u kojoj ste se mogli utopiti, i telo koje je zazivalo grešne misli. Najprivlačnija je bila zbog toga što su devojke po imenu Kendra, koje rade za napojnicu i koje vas ne gledaju u oči u postelji, sušta suprotnost svemu što sam želeo od pripadnica suprotnog pola.

Otišao sam kod nje. Vratio sam se kući oko sedam ujutro. Znao sam da nešto nije kako treba čim sam ugledao svoje majice na pragu i tatinu odrtavelu foteljčinu izvrnutu ispred zgrade. Ulazna vrata moga stana obijena su prilično nevešto. Provala je, prema ostavljenim tragovima, mogla biti delo razjarenog mrkog medveda. Ostao sam bez kreveta i većine nameštaja, lampi i malih kuhinjskih aparata. Ono što nije odneto, razbacano je po stanu i izvan njega.

Prolaznici su preturali po mojim stvarima na pločniku kao po robi zaostaloj posle garažne rasprodaje. Rasterao sam ih i pokupio ono što je ostalo. Foteljčina je preživela. Težila je kao manji automobil. Nije mogla da se odnese bez ozbiljne strategije i nekoliko pomoćnika.

Ušao sam u stan i video da je Krenšova služba za naplatu propustila da uoči vrednost Tukididove *Istorije Peloponeskog rata* ili petnaest centimetara debele gomile materijala za čitanje koji mora biti obrađen pre seminara o politici i strategiji koji počinje za dva sata. Ostavili su mi ljubavno pisamce na kuhinjskom stolu: *Nameštaj zapljenjen radi delimičnog namirenja duga. Ostalo još 83.359 dolara.*

To je ogromna suma. Na trećoj godini prava dovoljno sam se razumeo u zakon da na prvi pogled uočim sedamnaest kobnih propusta u Krenšovom nemilosrdnom pristupu naplati dugova. Bio sam previše zaokupljen nastojanjima da namaknem pare za školovanje da bih tužakao te nitkove do smrti. Svanuće i taj dan.

Roditeljski dugovi obično umiru s njima. Rešavaju se u ostavinskom postupku. Ja nisam bio te sreće. Dug od osamdeset tri hiljade dolara bio je neplaćeni račun za majčino lečenje od raka stomaka. Umrla je. Ako mogu da vam dam neki savet, neka to bude ovaj: ako vam majka umire, ne plaćajte njene bolničke račune vlastitim čekovima.

Ne činite to zato što će ih beskrupulozni lihvari, tipovi poput Krenša, iskoristiti da se okome na vas posle njene smrti. Reći će vam da ste nedvosmisleno priznali dug, što s pravne tačke gledišta baš i nije tačno. Naravno, ja to nisam znao dok sam se u šesnaestoj suočavao sa sve većim računima za radiološke tretmane i pokušavao da održim majku u životu radeći prekovremeno u milvokijskoj fabrici sladoleda dok je tata služio dvadesetčetvorogodišnju kaznu u zatvoru Alenvud.

Toliko često sam trpeo ovakvo maltretiranje da u mom srcu više nije ostalo mesta za gnev. Postupiću isto kao i ranije. Kad god

me sranje iz prošlosti povuče na dno, samo se još više potrudim da se izdignem iz gliba. Ogradiću se od nove katastrofe i potruditi da što više toga uradim pre seminara, da ne bih zvučao kao idiot pred Dejvisom. Izneo sam materijal na pločnik i podigao foteljinu. Zavalio sam se i zaronio u Čerčilov esej dok su kola tutnjala kraj mene.

Slomio sam se na putu do seminara. Nestalo je sve *ostajem napolju čitavo veče i sabajle tucam* energije, kao i hvale vredne ambicije da zapanjim prisutne, u inat Krenšu. Da bih prisustvo-
vao seminaru, morao sam da provučem identifikacionu karticu na ulazu u Langdel hol. Stao sam u dugi red studenata koji su žurno prolazili kroz automatska vrata, kakva se najčešće viđaju na ulazima u podzemnu železnicu. Kad sam provukao karticu, na skalameriji je zasjalo crveno, a ne zeleno svetlo. Metalna šipka potisnula mi je kolena unazad, dok je gornji deo tela nastavio da se kreće napred. Pao sam. Bio je to spori, bolni sunovrat. Činilo mi se da mi se tepih približava punih deset minuta, dok sam hitao k njemu glavom napred.

Zgodna studentkinja za stolom pored sprave od sjajnog čelika ljubazno mi je skrenula pažnju da bi bilo dobro da u kancelariji za studentska pitanja proverim da li sam platio školarinu i sve troškove. Zatim je našpricala malo sredstva za dezinfekciju na ruke. Krenšo se sigurno dočepao mojih bankovnih računa i omeo plaćanje školarine. Harvard nije bio ništa milosrdniji od uterivača dugova. Morao sam da obiđem oko zgrade i uletim u nju korak iza momka koji je izašao da popuši cigaretu na rampi za utovar.

Na predavanje sam stigao u krajnje nereprezentativnom stanju. Osećao sam Dejvisov prodorni pogled na sebi. U meni se začeo nezaustavljiv proces. Borio sam se protiv njega svakim mišićem u telu, ali ništa nisam mogao učiniti. Morao sam da zevnem. Bio je to široki, lavlji zev. Bio je toliko veliki da nisam mogao da ga pokrijem šakom.

Dejvis me je počastio ubitačnim pogledom, stečenim u ko zna koliko obračuna s predstavnicima sindikata i KGB agenata.

„Da li smo vam dosadni, gospodine Forde?“, pitao je.

„Ne, gospodine.“ U stomaku mi se razbaškarilo odvratno, bestežinsko osećanje. „Izvinjavam se.“

„Zašto ne biste podelili svoje mišljenje o ubistvu s nama?“

Ostali su s manje ili više uspeha pokušavali da prikriju zadovoljstvo zbog jednog konkurenta manje na putu ka vrhu. Po glavi mi se motala neprijatna misao: *Ne mogu da se otresem Krenša dok ne diplomiram pravo i ne pronađem pristojan posao. Ne mogu da učinim ni jedno ni drugo dok se ne otresem Krenša, što me ostavlja s osamdeset i tri hiljade dolara duga lihvarima i sto šezdeset hiljada dolara duga Harvardu, bez ikakve šanse da taj novac vratim.* Sve ono zbog čega sam deset godina krvavo radio, sav ugled koji je isijavao iz mojih kolega, ispunjavajući dvoranu zauvek i nepovratno, iskliznuće mi iz šaka. I sve to imam da zahvalim ocu robijašu, koji se uhvatio u kolo s Krenšom i koji me je u dvanaestoj godini ostavio da brinem o porodici. Trebalo je da on umre umesto mame. Zamišljao sam njegov kez. Koliko god sam se trudio, nisam mogao da izbacim tu sliku iz glave. Mogao sam da mislim samo na jedno...

„Osveta“, rekao sam.

Dejvis je pineo usnama dršku naočara. Čekao je da nastavim.

„Hteo sam da kažem da je Princip bio uboga sirotinja. Zar nije? Šestoro braće i sestara mu je pomrlo. Roditelji su ga poslali u beli svet zato što nisu mogli da ga izdržavaju. Mislio je da u životu ne može da napreduje zato što je Austrija stajala njegovoj porodici za vratom otkad je ugledao svetlost dana. Bio je žgoljav i neugledan. Gerilci su ga ismejali i isterali iz sobe kad je pokušao da im se pridruži. Bio je niko i ništa, očajnički voljan da ostavi nekog traga za sobom. Ostali atentatori nisu imali petlje, ali on... pa, bio je kivan kao niko drugi. Hteo je da se dokaže. U njemu se nakupio

dvadesettrogodišnji jed. Bio je spreman da učini bilo šta da bi se proslavio. Bio je spreman na ubistvo. Što opasnija meta, to bolje.“

Kolege oko mene skretale su pogled, zgrožene mojim nastupom. Retko sam besedio na predavanjima. Kad bih progovorio, služio sam se ugladenim i uglancanim harvardskim engleskim, kao i svi ostali. U današnjem nastupu poslužio sam se uličnim žargonom. Govorio sam kao klinac s ulice, umesto kao budući pripadnik elite.

„Nije loše“, rekao je. Obratio se publici posle kraćeg razmišljanja.

„Svetski rat podrazumeva veliku strategiju. Zapetljali ste se u apstraktnim razmišljanjima. Ne gubite iz vida da se, na kraju krajeva, sve svodi na jednog čoveka. Neko mora da povuče obarač. Ako želite da vodite državu, morate da razumete pojedinca, njegove želje i strahove, tajne koje ne želi da obelodani i kojih možda ni sam nije svestan. Takve poluge pokreću svet. Svaki čovek ima cenu. Kad je pronađete, posedovaćete njegovo telo i dušu.“

Posle predavanja želeo sam da se što pre uljudim i uhvatim u koštac s katastrofom koja me je čekala u stanu. Zaustavila me je nečija ruka na ramenu. Mislio sam da ću ugledati Krenša, spremnog da me ponizi pred dobrim ljudima Harvarda.

To bi možda bilo prijatnije iskustvo od onog koje je usledilo. Susreo sam se s Dejvisovim oštrim prodornim pogledom i šaptavim glasom. „Voleo bih da porazgovaram s vama“, rekao je. „Pola jedanaest u mojoj kancelariji?“

„Sjajno“, odvratio sam. Nadao sam se da zvučim pribrano. Možda će mi izvući uši u četiri oka. Otmeno, nema šta.

Vapio sam za hranom i snom. Kafa će me privremeno podići. Nisam imao vremena da se vratim u stan. Noge su mi same krenule ka Barliju, baru u kom sam radio. U glavi mi je bila samo suma od 83.359 dolara i neumoljiva računica koja mi je davala do znanja da je nikada neću isplatiti.

Bar je bio poligon za pokazivanje s neukusno velikim izlogom. U njemu je bio samo Oz, menadžer koji je nekoliko puta nedeljno radio kao barmen. Došao sam sebi tek kad sam se naslonio na šank od hrastovine i otpio nekoliko gutljaja kafe. Vrteo sam iste brojeve u glavi: 46-79-35, 43-23-65, pa Jovo nanovo. To je bila kombinacija sefa marke *sentri*.

Oz, vlasnikov zet, kupio je kajmak. Nije štrpkao, niti se skromno *ugrađivao*. Rasturao je iz sve snage. Gledao sam kako služi svoje piće i trpa novac u džep. Ljuštio je redovne goste koji piju na crtu i retko koristio kasu. Izvlačenje velike količine novca iz kase nije bio lak poduhvat, pošto je morao da služi mušterije i juri napojnice. Bio sam siguran, prokletu siguran da smrad krije plen u sefu. Čitao sam ga kao knjigu, verovatno zato što je način na koji je radio nespretna verzija onoga što bih ja činio da sam bio na njegovom mestu i da se nisam manuo prevarantskog zanata. Akademski izraz za moje postupanje verovatno bi bio *budni oportunistam*. To znači da očima kriminalca drugačije sagledavate svet, kao nebranjenu gomilu kutija s bombonama. Zabrinuo sam se za sebe. Novac mi je bio preko potreban. Iskušenja su vrebala sa svih strana: nezaključana kola, otvorena vrata, nezakopčane torbe, jeftine brave, neosvetljeni ulazi.

Koliko god da sam se trudio, nisam mogao da zaboravim davno i dobro naučeni zanat. Sve teže sam prenebređavao sve brojnije pozive da krenem stranputicom. Ljudi misle da lopovi moraju da obijaju brave, veru se uz oluke i razbijaju prozore da bi se domogli tuđe imovine ili novca. Obično im je dovoljno da budno posmatraju okolinu. Pošten svet manje-više drži pare tamo odakle ih ljudi poput mene, u čije postojanje u osnovi ne veruju, mogu lako uzeti. Nemarno skriveni ključ, nezaključana garaža, godišnjica kao PIN kod. Sve je na izvol'te. Najčudnije je što su se izazovi povećavali s dostignutim nivoom poštenja. Ponekad mi se činilo da me ljudi neprestano iskušavaju posle toliko godina poštenog života. Stražar

na ulazu obližnje banke verovatno bi otvorio vrata i poželeo pri-
jatan vikend otmeno odevenom studentu prestižnog fakulteta s
revolverom za pojasom i kesom za đubre punom novčanica od
sto dolara u rukama.

Budni oportunistam. Zahvaljujući njemu, opazio sam da Oz
svakodnevno zaključava sef tako da ga otvara samo poslednjim
brojem. Zahvaljujući njemu, znao sam da je taj broj 65. Zahva-
ljujući njemu, znao sam da proizvođač isporučuje *sentri* sefove
s malim brojem probnih šifara i da je gotovo sigurno da je, ako
se Ozova šifra završava sa 65, neko bio previše lenj da promeni
fabričku kombinaciju 43-23-65. Zahvaljujući njemu, opazio sam
kako Oz jedva izračunava napojnicu, da ne pominjem skidanje
kajmaka i šljokanje koje ide sa zla na gore. Već u pola jedanaest
pre podne popio bi drugu šolju irskog viskija s nešto kafe preko.
Kome će se požaliti ako i primeti da nešto para nedostaje? Lopovi
nemaju časti, zar ne?

Stavio je fioku s kešom iz kase na bar. Odneo ju je u kancelariju.
Čuo sam kako otvara i zatvara sef. Vratio se i rekao: „Idem po ci-
garete. Možeš li da pripaziš na bar u mom odsustvu?“

Prilika mi je upravo pokucala na vrata. Klimnuo sam glavom.

Uzeo sam kafu, ušao u kancelariju i pokušao da otvorim sef.
Blagi bože, nije ni bio zatvoren. Praktično me je preklinjao da ga
opljačkam. Pregledao sam njegovu sadržinu. Prebrojao sam če-
trdeset osam hiljada dolara u svežnjevima s omotima i još deset
hiljada u kešu koji je upravo doneo. Oz je debelo kasnio s preda-
jom pazara.

S ove životne raskrsnice vodila su dva putića. Mogao sam da uz-
mem deo njegovog plena i skinem Krenša s vrata dok ne diplomir-
am. Mogao sam da se odlučim i uzmem sve, da se vratim pre zore
i temeljito počistim sef. Zadnja vrata bara bila su kao Fort Noks,
ali ulazna sam mogao da otvorim štanglom za minut i po. Ve-
oma tipično ponašanje. Niko neće stradati. Dokle god ima tragova